

кыргыз тили

(окутуу орус, өзбек, тажик тилдеринде жүргүзүлгөн мектептер үчүн)

11класс	Б варианты	Место для штампа
Аты-жөнү		
Мектептин аталышы		

Гестке баа к Жыйынтык	• •		иссия гана уку	ктуу.		
1-бөлүмдүн упайы	2-бөлүмдүн упайы	3-бөлүмдүн упайы	Жат жазуунун упайы	Жыйынтык упай	*Баа	Текшерүүчүнүн аты-жөнү / колу
			таблицасын ко.	/		

Тест 3 бөлүмдөн турат:

- **1-бөлүм.** 60 тесттик тапшырма 50 мүнөт.
- **2-бөлүм.** 3 текстке 20 тесттик тапшырма берилет -60 мүнөт.
- **3-бөлүм.** Тапшырмасы менен жат жазуу 40 мүнөт.

1-БӨЛҮМ. ЛЕКСИКА. ГРАММАТИКА

Тестти аткаруу убактысы – 50 мүнөт.

Тесттик тапшырмалардын саны – 60.

Тестти аткарууда сөздүк колдонууга болбойт.

Таблицанын сол жагында сүйлөмдөр (1, 2 ж.б.), ал эми оң жагында жооптордун варианттары берилген. Туура жоопту таап, аны тегеректеп белгилеңиз. Эгерде жаңылып, **туура эмес** белгилеп алсаңыз, анда ал вариантты чийип салып, **туура** деп эсептеген жоопту тегеректеп белгилеңиз.

Упай 0/1

Кептин стилдерин белгилеңиз.

1	- Чоң эне, Алмазды эмнеге чакырып	А) публицистикалык стиль
	жатасыз?	Б) көркөм стиль
	- Неберемдин көрүндүгүн берейин	В) илимий стиль
	деп чакырып жатам.	Г) сүйлөшүү стили
2	Көңүл бургула! 2022-жылы 18-19-	А) илимий стиль
	май күндөрү республиканын мектеп	Б) иш кагаздар стили
	бүтүрүүчүлөрү ЖРТдан өтүшөт.	В) публицистикалык стиль
		Г) көркөм стиль
3	Экзамендерди ийгиликтүү	А) көркөм стиль
	тапшырууга жан үрөп аракет кылып	Б) сүйлөшүү стили
	жатам.	В) публицистикалык стиль
		Г) илимий стили

	Кептин түрлөрүн белгилеңиз.			
4	Жаз мезгили келип, талаа	А) баяндоо	Б) ой жүгүртүү	
	жумуштары башталды.	В) сүрөттөө	Г) сүрөттөп баяндоо	
5	Кыш. Сүттөй аппак талаа. Табият	А) сүрөттөө	Б) баяндоо	
	мемиреп уктап жатат.	В) ой жүгүртүү	Г) ой жүгүртүп баяндоо	
6	Адам баласы асмандагы	А) ой жүгүртүү	Б) сүрөттөө	
	канаттуулардан тез, бийик жана алыс	В) баяндоо	Г) сүрөттөп баяндоо	
	учууну эчак эле ойлошкон.			
	Иш кагаздарынын түрлөрүн белгилен	·	Γ)	
7	Мен, Акылбек кызы Жаңыл, 1973-	А) мүнөздөмө	Б) өмүр баян	
	жылдын 2-январында Ысык-Көл	В) ишеним кат	Г) тил кат	
	облусунун Жети-Өгүз районуна			
8	караштуу Саруу айылында төрөлгөм. 21-март Нооруз күнү саат 8.00 дөн	А) буйрук	Б) кулактандыруу	
o	16.00 гө чейин Тоголок Молдо жана	В) арыз	Г) токтом	
	Бөкөнбаев көчөлөрүндө	D) арыз	1) TORTOM	
	автоунаалардын кыймылы			
	токтотулсун.			
9	Мени ден соолугума байланыштуу	А) жарыя	Б) арыз	
	дене тарбия сабагынан бошотууңузду	В) түшүнүк кат	Г) билдирме	
	өтүнөм.	/ 1 1 1	, , , ,	
	Сүйлөмдөрдү толуктаңыз.	<u>.</u>	•	
		•		
10	1 2 1	А) сүрөт	Б) тарбия	
	биринен кандайдыр бир алса	В) шарт	Г) ынтымак	
	болот.			
11	Ал күнү жамгыр жаай берди.	А) көкөлөп	Б) ийилип	
		В) тынбай	Г) үймөлөктөп	
12		А) жер	Б) үй	
	болсоң, мен таза болсом, да	В) коом	Г) айлана	
12	таза болот", – деген.	A \	E)	
13	Ал эч кимге жакшылык каалабаган	А) маңдайы жарык	Б) таш жүрөк	
11	адам болчу.	В) колу ачык	Г) ак жүрөк	
14	Мугалимибиздин ыраазы болдук.	А) салкын мамилесин В) түнт мүнөзүнө	те Б) жылуу сөзүнө Г) таттуу уйкусуна	
15	Ошол каардуу согуш башталганда,	А) кыйнабадыбы	Б) ырдабадыбы	
13	адам эмес суу, чөп, дарак,	В) ыйлабадыбы	Г) жыргабадыбы	
	Толгонай.	Б) ынлаоадыоы	т) жыргаоадыоы	
16		А) жай / агат	Б) жай / деди	
10	дасторкон	В) жай / келди	· ·	
17		А) үй канаттуулары	Б) учпаган канаттуулар	
	булар —	В) жырткыч канаттуул		
18	Бишкек жайында, кышында	А) мелүүн, суук	Б) ысык, суук	
	,	В) салкын, муздак	Г) жылуу, мелүүн	
19	1945-жылы бүтүп, жоокерлер	А) күрөш, элдешүү	Б) төңкөрүш, утуш	
	менен эл-жерине кайтышты.	В) согуш, жеңиш	Г) жүрүш, сыйлык	
20	Каныкей Манастын болгон.	А) жубайы	Б) аяшы	
		В) эжеси	Г) карындашы	

	Фразеологизмдердин маанилерин бел	гилеңиз.		
21	Жаңы келген баланын өпкөсү жок	А) уялчаак	Б) мактанчаак	
	көрүнөт.	В) урушчаак	Г) эринчээк	
22	Асан беш өрдөгүн учурду.	А) сын айтты	Б) чын айтты	
		В) калп айтты	Г) сунуш айтты	
23	Ал ошондой битин сыгып, канын	А) берешен	Б) сараң	
	жалаган адам.	В) шашма	Г) чынчыл	
24	Ата-энеси кызынын көзүнүн кареги	А) уктаганы менен болу	шчу	
	менен тең айланчу.	Б) ырдаганы менен болу		
		В) айтканы менен болуп	1 4у	
		Г) жазганы менен болуш	І ЧУ	
25	Атам кой оозунан чөп албаган адам.	А) жоош	Б) арык	
		В) чебер	Г) таш боор	
26	1		Б) боору эзилип	
	Айгүл күлкүчү кыз эле, Болоттун	В) боору ооруп	Г) боору чыдап	
	сөзүнө күлүп жатты.			
	Макалдарды толуктаңыз.			
27	Кыздуу үйдө	А) кирпик жатпайт	Б) кыл жатпайт	
		В) чач жатпайт	Г) жип жатпайт	
28	Aт – адамдын	А) бутагы	Б) тиреги	
		В) канаты	Г) жаны	
29	Жүз сомуң болгуча,	А) сансыз досуң болсун	Б) көп досуң болсун	
		В) жүз досуң болсун	Г) миң досуң болсун	
30	Адам ойго тойбойт,	А) ит нанга тойбойт	Б) бөрү койго тойбойт	
		В) мал чөпкө тойбойт	Г) жер сууга тойбойт	
31	Кары келсе ашка,	А) жаш келсе үйгө	Б) жаш келсе бийге	
		В) жаш келсе жумушка	Г) жаш келсе ишке	
	Сүйлөмдөрдү толуктаңыз.			
32	Биздин мектеп Иса Ахунбаев	А) орнотулган	Б) бекитилген	
	атындагы көчөдө	В) жайгашкан	Г) отурукташкан	
33	Айдоочулар аялдамадагы элди	А) сыйлап жатышты	Б) жеткирип жатышты	
	үйлөрүнө	В) аткарып жатышты	Г) көрсөтүп жатышты	
34		А) сырлары	Б) бийлери	
	түбөлүккө элдин эсинде калды.	В) ырлары	Г) элдери	
35	" Манас" – көп варианттуу, татаал	А) дастан	Б) эпос	
	сюжеттүү баатырдык	В) роман	Г) поэма	
36	Жыл сайын Эгемендүүлүк күнүнө	А) оюн-зоок	Б) чогулуш	
	карата аянтта өткөрүлөт.	В) көргөзмө	Г) ачылыш азем	
37	Калпактын бетине саймаланган	А) чиймелер	Б) оюулар	
	терең маанини түшүндүрөт.	В) сүрөттөр	Г) сызыктар	
38	Жаратылыштын булганышы адам-	А) кийим-кечесине	Б) ден соолугуна	
	дардын терс таасирин	В) ата-тегине	Г) окуу куралдарына	
	тийгизип жатат.			
39	Топу, моюн орогуч, көйнөк, күрмө	А) азык-түлүк	Б) бут кийим	
	алуу үчүн дүкөнүнө бардым.	В) кийим-кече	Г) ич кийим	
40	Чыгыш элдери Ноорузду жылдын	А) бузулушу катары	Б) эскириши катары	
	белгилешет.	В) жаңырышы катары	Г) толушу катары	

41	Бүгүн күн ачык.	А) түнөрүп	Б) чайыттай
		В) бозоруп	Г) кызарып
42	Ю.Гагарин көп эмгек жасаган.	А) бийик тоолорго чь	
		Б) атактуу болуу үчүг	:
		В) космоско учуу үчү	УН
		Г) булуттарга жетүү у	үчүн
43	баарыбыз мектепти бүтөбүз.	А) Былтыр	Б) Быйыл
		В) Кэчээ	Г) Илгери
44	Кытайга саякатка барганда	А) тааныштым	Б) таптым
	мекендештериме	В) жолуктум	Г) тостум
45	Мугалим менин каталарымды	А) бузду	Б) оңдоду
		В) жыйнады	Г) сыйлады
46	Чоң энемдин кан басымы	А) айланып кетиптир	Б) чыгып кетиптир
		В) көтөрүлүп кетипти	ир Г) алып кетиптир
47	Эртеңден баштап сөзсүз күн сайын	А) кеңеш бердим	Б) уруксат бердим
	машыгам деп өзүмө	В) убада бердим	Г) көрсөтүп бердим
48	Мен досумдун электрондук дарегин	А) бериптирмин	Б) калыптырмын
	таптакыр унутуп	В) көрүптүрмүн	
49	Эртең сынакты ийгиликтүү,	·÷·······	и Б) окусам / жөнөйм
	айылга чоң атамдыкына	В) көрсөтсөм / басам	, -
50	нөшөрлөп басылган соң,	А) Кар / чыкты	Б) Чагылган / башбакты
	асмандан күн желеси		Г) Мөндүр / үн катты
51	сынакка жакшы, " эң	А) Сен / үйрөнүп	
	жакшы" деген баа алдым.	В) Ал / катышып	
52	Асмандан жамгыр, жердин	А) себелесе / булганат	
	көркү	Б) төгүлсө / ачылат	
	· · ·	В) жааса / себилет	
		Г) тамчыласа / унутул	пат
53	ошондойбуз: жакшыны,	А) Алар / көрөбүз / кө	эрбөйбүз
	жаманды	Б) Силер / аткарабыз	/ аткарбайбыз
		В) Баарыбыз / унутаб	ыз / эстейбиз
		Г) Сиздер / алабыз / а	лбайбыз
54	Досум экөөбүз эртең А.Пушкиндин	А) окуп жатабыз	Б) окуп баштайбыз
	чыгармасын	В) окуп жатканбыз	Г) окуганбыз
55	Кичинекей кезимде, күндө эртең	А) барганмын	Б) бармакмын
	менен бассейнге	В) бардым	Г) барчумун
56	Айбек текшерилген жат жазуусун	А) оңдодук	Б) оңдоду
	алгандан кийин, өзүнүн катасын	В) оңдойбуз	Г) оңдойм
	•		
57	Мен кыргыз элинин элдик ырларын	А) жакшы көрөт	Б) сүйүп угасың
	•	В) өзгөчө баалайм	Г) көңүл бөлөм
58	Адам өзүнүн кесибин жакшы билсе,	А) кадырлаган / баалад	цы
	мыкты адис болсо, аны эл	Б) урматтайт / баалайт	•
	жана	В) сыйлап / баалачу	
		Г) сүйүп / барктап жат	ат
59	Байыркы кыргыздардын тарыхы	А) окуганды	Б) окугум
	жөнүндө келет.	В) окуганда	Г) окуптурмун
60	Биз кийинки жумадан баштап, мам-	А) баштадык	Б) баштайсыздар
	лекеттик сынактарга даярдана	В) баштайбыз	Г) башташат
	-	1	-бөлүмдүн жалпы упайы

1-БӨЛҮМДҮН АЯГЫ!!!

2-БӨЛҮМ. ОКУУ ЖАНА ТҮШҮНҮҮ

Текст менен иштөө убактысы – 60 мүнөт.

Тапшырмаларды аткарууда сөздүк колдонууга болот.

Тапшырмалардын саны – 3 текст жана аларга карата 20 тесттик тапшырма.

Туура жоопту таап, аны тегеректеп белгилениз. Эгерде жаңылып туура эмес белгилеп алсаңыз, анда ал вариантты чийип салып, туура деп эсептеген жоопту тегеректеп белгилениз.

Текстти окуп чыгыңыз.

Арча

Кыргыздар эзелтеден арчаны өтө баалап келгени белгилүү. Анткени, алардын турмушу байыртадан бери арча менен тыгыз байланышкан, турмуш-тиричиликте кеңири пайдаланышкан. Арчаны өзгөчө таза, ыйык дарак көрүшкөн. Арчанын тобурчагы менен ышталган чаначтын кымызын дары катары ичишип, анын түтүнү менен боз үйдүн ичин, бешикти, мал жаткан короону да аласташкан. Жаңы төрөлгөн баланы арча бешикке бөлөшкөн. Арчадан жасалган бешик өзгөчө жогору бааланган, анткени ага бешик курт түшпөйт. Бала чоңойгондо, арчадан жасалган ээрге отургузушкан. Себеби, анын жыгачы бекем, катуу болуп, көпкө чейин чирибейт.

Арча суукка да, ысыкка да чыдамдуу. Ал дайыма жашыл ийне жалбырактуу дарак же бадал. Жаратылышта арчанын калыбына келүүсү кыйынчылык менен жүрөт. Өтө жай, 500-1000 жылдар бою өсөт. Кыргызстанда 10 түрү кездешет.

Арча дарагынын жашыл түсү жайы-кышы өзгөрбөгөнү үчүн ал өтө кооз көрүнөт. Анын тамыры терең жана жайылып өскөндүктөн, арча токойлору жаан-чачындын сууларын токтотуп, топуракты кыяндан, селден сактоого көмөктөш болот. Арчада микробдорду өлтүрүүчү касиетке ээ эфир майлары көп экендиги илим тарабынан да далилденген. Анын жыгачын түтөткөндө пайда болгон фенолдор да антисептик касиетке ээ. Арчанын жаш чырпыктарында жана тобурчак жемиштеринде май, кант, боёмо заттар арбын болот. Арчадан ацетон, уксус кислотасы, ошондой эле уулуу заттар алынат.

Кийинки мезгилде шаарларда жана айыл-кыштактарда арча отургузула баштады. Себеби, ал айланадагы абаны ар кандай микробдордон тазалайт. Айлананы жыпар жытка бөлөйт. Арчаны көбүрөөк өстүрүп, элдин кызыкчылыгына пайдаланышыбыз керек. Аны коргоого жана көздүн карегиндей сактоого тийишпиз. (220 сөз)

Тапшырмаларды аткарыңыз. Упай 0/2

	тиншырминерды иткирыцыя		
1	Арчаны сыпаттаган	А) көпкөк; көкүрөктү ачыштырат	
	сапты белгилеңиз.	Б) бекем; жагымдуу жыт чыгарат	
		В) уулуу; көздөн жаш агызат	
		Г) бийик; кескин жыт чыгарат	
2	Арча жыгачынын	А) жыттуулугу менен түсүн жоготпогону	
	тиричиликте кайсы	Б) жумшактыгы менен чыдамдуулугу	
	сапаты бааланган?	В) катуулугу жана пайдалуулугу	
		Г) кооздугу жана жылмакайлыгы	
3	Күз мезгилинде арча	А) Кышка карата карарып калат.	
	кандай түстө болот?	Б) Бардык дарактар сыяктуу саргаят.	
		В) Түсү өчүп, бозоро баштайт.	
		Г) Жашыл түсүн өзгөртпөйт.	
4	Текст эмнеге	А) токойлорду кыюуга, баалуу заттарды көбүрөөк иштетип чыгарууга	
	үндөйт?	Б) арча өстүрүп, элдин керектөөлөрүнө колдонууга, коргоого	
		В) арчанын көп жылдар бою өсүп тура берген касиетин колдонууга	
		Г) арчанын баалуулугун арттырууга, кооздугун сактоого	

5	Арчанын пайдасы	А) Нымдуулукту сактап, көптөгөн жылдар бою жашайт	
	кайсылар?	Б) Кургакчылыктан, ысып кетүүдөн сактайт, жыпар жыт берип турат.	
		В) Кыяндардан сактап, микробдордон тазалайт, баалуу заттар алынат.	
		Г) Чымын-чиркейлердин көбөйүп кетишинен сактайт, жыл бою	
		жапжашыл болуп турат.	

Текстти окуп чыгыңыз.

Кыргыз киносу

Кинону жаратуу көп эмгекти, чыгармачылыкты талап кылат. Ал гана эмес, сапаттуу аппаратуранын болушу абзел. Дүйнө элдеринин кино жаратууда өзгөчө тарыхы бар. Кыргыз киносунун жаралуу тарыхы 1941-жылдын 17-ноябрынан башталат. Дал ушу күнү Совет элдик комитети "Фрунзе шаарында киностудия курулсун" деген буйрук чыгарган. Бул буйрукту аткарууга бир жыл кеткен.

Ал эми кыргыз жеринде биринчи кино "Өзбек киностудиясы" тарабынан "Жабык араба" деген ат менен тартылган экен. Бул толук метраждуу тасмада алгачкы кыргыз актрисасы Айша Түмөнбаева башкы ролду ойногон. Башка өлкөлөрдүн режиссёрлору кыргыз жерин абдан кооз жерлердин бири катары эсептешип, көптөгөн документалдуу тасмаларды тартышкан. Бирок, ата мекендик көркөм тасма жаралган эмес.

Кыргыз тилине кинолор качан которула баштаганын билесиңерби? Баарыбызга белгилүү болгон "Он үчүнчү", "Чапаев", "Ленин октябрда" деген кинотасмалар 1941-жылы биринчилерден болуп кыргыз тилине которулган.

"Кыргызфильм" киностудиясы аталышын 1961-жылы алган. Кыргыздын тунгуч кинотасмасы "Тайгак кечүү" аттуу толук метраждуу тасма катары 1964-жылы тартылган.

1960-1970-жылдары "Кыргызфильмде" Чыңгыз Айтматовдун чыгармаларын экрандаштыруу башталып, 20дан ашык көркөм фильм тартылган. Улуттук кинону «кыргыз керемети» атагына жеткирип, дүйнөгө тааныткан адамдардын эмгеги ат көтөргүс. Фильмге жан киргизген же узак өмүр тартуулаган режиссёрлор эмеспи. Режиссёрлордун көч башында, албетте Мелис Убукеев турат. Кыргыздын белгилүү режиссёрлору: Болотбек Шамшиев, Төлөмүш Океев, Динара Асанова, Геннадий Базаров, Эрнис Абдыжапаров, Дооронбек Садырбаев, Актан Арым Кубат, Руслан Акун, ж.б. Тасмалардын ийгиликтүү болушунда чыгаан актёрлордун да салымы зор. (206 сөз)

T	Тапшырмаларды аткарыңыз.				
1.	Кинону жаратууда эмне маанилүү?	A) юмор, тамсил В) драма, сатира	Б) эмгек, чыгармачылык Г) акча, климат		
2.	Кыргыз киносунун тарыхы качан башталган?	А) 1841-ж., 17-ноябрь В) 2004-ж., 12-ноябрь	Б) 1914-ж., 14-ноябрь Г) 1941-ж., 17-ноябрь		
3.	Кыргыз жеринде тартылган биринчи тасманын аталышы кандай?	А) "Он үчүнчү" В) "Жабык араба"	Б) "Чапаев" Г) "Ленин октябрда"		
4.	Чет өлкөлүк режиссёрлор көбүрөөк тарткан тасмалардын жанрын белгилеңиз.	A) репортаждар В) драма	Б) документалдык Г) сатиралык		
5.	Кыргыз киносу үчүн 1941-жылдын маанисин белгилеңиз.	А) Кинотасмалар чет тидерге которулган. Б) "Кыргызфильм" киностудиясы ачылган. В) Кинотасмалар кыргыз тилине которулган. Г) Кинотасмалар өзбек тилине которулган.			
6.	Кыргыздын тунгуч кинотасмасы тартылган жылды жана анын аталышын белгилеңиз.	А) 1946-ж., "Тайгак кечүү" Б) 1964-ж., "Тайгак кечүү" В) 1864-ж., "Көлдү кечүү" Г) 2004-ж., "Өзөн кечүү"			

7.	Чыгармалары боюнча көптөгөн	А) А.Токомбаев	Б) Т.Касымбеков
	тасмалар тартылган жазуучуну	В) К.Баялинов	Г) Ч.Айтматов
	белгилеңиз.		
8.	Динара Асанова деген ким болгон?	А) жазуучу	Б) балерина
		В) сценарист	Г) режиссёр
9.	Азыркы кездеги кинорежиссёрду	А) М.Убукеев	Б) Руслан Акун
	белгилеңиз.	В) А. Түмөнбаева	Г) Д.Асанова

Текстти окуп чыгыңыз.

Cyy

Суу бир караган көзгө жөнөкөй көрүнгөнү менен көптөгөн сырды өзүнө катып келет. Окумуштуулар сууну изилдеп, улам жаңы нерселерди табышууда. Баарыбыз билгендей, Жер планетасынын жетимиш пайызын суу каптап турат. ЮНЕСКОнун маалыматы боюнча эң таза суу – Финляндияда. Суу бир гана жашоо тартуулабастан, аны алып коюшу да мүмкүн. Дүйнө жүзүндөгү оорунун сексен беш пайызы дал ушул суу менен берилет. Чындыгында, дүйнөдө 1 миллиарддан ашуун адам таза сууга жетпейт. Бул өнүккөн өлкөлөрдө эң көп таралган беш оорунун төртөөсү суу аркылуу жугат дегенди билдирет. Адамдар булганган сууну колдонуу аркылуу көптөгөн ооруларга дуушар болушканы тарыхта белгилүү.

Суу угуу, көрүү органдарынын толук кандуу иштеши, кан айлануу жана тамак сиңирүү үчүн керек. Суу организмдеги токсиндерди чыгарып, инфекциялар менен күрөшөт. Суук тийгенде же башка ооруларда дарыгерлер суюктукту көп ичүүгө кеңеш бериши бекеринен эмес. Суу жүрөк оорусунун алдын алат. Коюлган кан жүрөктүн ишин татаалдаштырат жана көбүрөөк күч-аракетти талап кылат. Окумуштуулар күнүнө алты стакан суу ичкен кишилер жүрөк оорусуна аз чалдыгарын аныктап чыгышкан.

Суу организмге ар кандай суусундуктар, тамак-аш аркылуу кирет. Көзүбүзгө кургак көрүнгөн азыктар да бери дегенде 50-60 пайыз суудан турат. Адам тамак жебей болжол менен алты жума жашай алат. Ал эми суу ичпей болгону 5-6 сутка гана чыдайт. Адам өз өмүрүндө болжол менен 35 тонна суу ичет. Ичүүчү сууда адамдын организмине керектүү минералдар болот. Мисалы, сууда фтор жетишпесе, тиш чирийт, ашык болсо, тактар пайда болот. Сууда кальций, магний, темир туздары көп болсо, шордуу суу деп аталат. Мындай сууда жашылчалар, эт жакшы бышпайт, кир жууганда самын жакшы көбүрбөйт. (243 сөз)

Тапшырмаларды аткарыңыз.

Упай

0/2

				U/ Z
1.	Суунун адамзат үчүн	А) кооздук	Б) өмүр	
	маанисин белгилеңиз.	В) зат	Г) кубулуш	
2.	Жашылчалар бышпай турган	А) кир суу	Б) таза суу	
	сууну белгилеңиз.	В) шордуу суу	Г) жылуу суу	
3.	Ичкен сууда фтордун тартыш-	А) тактын пайда болушуна		
	тыгы эмнеге алып келет?	Б) тиштин чиришине		
		В) жүрөк оорусуна		
		Г) чаңкап, ооздун кургоосуна		
4.	Текст боюнча суу кандай	А) муун ооруларынын	Б) баш оорусунун	
	оорунун алдын алат?	В) бөйрөк оорусунун	Г) жүрөк оорусунун	

5.	Суу – өмүр дейбиз. Буга	А) Адам суу ичпей болжол менен 6 жума жашай алат.
	каршы текстте кандай	Б) Көптөгөн оорулар суу менен берилет.
	маалымат бар?	В) Жер планетасынын 70% суу каптап турат.
		Г) Сууну аз ичкен адамдар жүрөк оорусуна аз чалдыгат.
6	Сууну терс мүнөздөгөн	А) Суу ичкен кудугуңа түкүрбө.
	макалды белгилеңиз.	Б) Сууну көп кечсең – балчык, сөздү көп айтсаң – тантык.
		В) Адам кааласа таштан суу, такырдан гүл чыгарат.
		Г) Сууну сиңген жерге куй, сөздү укканга айт.
		2-бөлүмдүн жыйынтык упайы

3-БӨЛҮМ

Тапшырмасы менен жат жазуу

Бул тапшырмага жат жазуудан кийин жооп бересиз.

Сүйлөмдөрдү тексттин мазмунуна ылайык ирети менен жайгаштырыңыз.

Сүйлөмдөр	Тапшырманын туура жообу
А) Фрей көздүн жашы стрессти азайтат деген.	
Б) Адам көз жашы аркылуу түрдүү эмоцияларын көрсөтөт.	
В) Аялдар көп ыйлагандыктан узак жашашат.	
Г) Жаштын курамында морфий сыяктуу түрдүү заттар бар.	
3-бөлүмдүн упайы	

ТЕСТТИН АЯГЫ!